

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до проведення семінарських занять
та самостійної роботи
з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»
для здобувачів вищої освіти спеціальності
075 «Маркетинг» (освітня програма «Маркетинг»)
освітнього ступеня «Магістр» всіх форм навчання

2023

Методичні вказівки до проведення семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти спеціальності 075 «Маркетинг» (освітня програма «Маркетинг») освітнього ступеня «Магістр» всіх форм навчання. Укл. д.е.н., проф. В.В.Лифар. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. 30 с.

Укладач: В.В. Лифар, д.е.н., професор

Затверджено
на засіданні
кафедри «Маркетинг та логістика»
протокол № 11 від 27.06.2023 р.

Затверджено на засіданні
НМК Факультету економіки та управління
протокол № 43 від 30.08.2023 р.

ЗМІСТ

	стор.
1 Мета та завдання навчальної дисципліни	4
2 Структура навчальної дисципліни	5
3 Зміст дисципліни	7
4 Плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи	10
5 Методичні вказівки до самостійної роботи	21
6 Перелік питань, що виносяться на залік	22
7 Контрольні роботи для студентів заочного відділення	24
8 Критерії оцінювання	26
9 Рекомендована література	29

1 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» — вивчення теоретичних основ і практики організації наукових досліджень у різних формах, формування навичок практичного застосування конкретних методів наукового пошуку у професійній діяльності маркетолога.

Предметом дисципліни є загальні закономірності, методи і способи наукового дослідження, організація роботи науковця.

Завдання дисципліни:

- складання цілісного уявлення про науку як систему знань і знаряддя пізнання;
- ознайомлення із основами наукознавства та методологією наукових досліджень;
- набуття практичних навичок застосування загальнонаукових та спеціальних методів у наукових дослідженнях;
- наукова організація дослідного процесу;
- засвоєння правил роботи з бібліотечно-бібліографічними джерелами інформації у наукових дослідженнях;
- організація впровадження результатів наукових досліджень та визначення їх ефективності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- сутність сучасних проблем методології науки;
- методи аналізу і побудови наукових теорій;
- моделювання економічних систем і процесів;
- методи інформаційної підтримки наукового дослідження;
- технології наукової творчості;
- організацію і планування науково-дослідної роботи.

вміти:

- програмувати наукове дослідження;
- висувати і перевіряти наукові гіпотези;
- робити науковий опис об'єкта дослідження;
- обґрунтовувати методи дослідження, якісного і кількісного аналізу;

- використовувати інтернет-простір та інтернет-ресурси;
- оцінювати результати наукового дослідження;
- використовувати знання з методології наукових досліджень у процесі підготовки дипломної роботи.

2 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структуру навчальної дисципліни наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог	у тому числі					усьог	у тому числі				
		о	л	п	лаб	інд		с.р.	о	л	п	лаб
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Методологія і процес наукового дослідження												
1. Наука як продуктивна сила	6	2	2			2	3	1				2
2. Формування вченого як носія наукових знань	4	2				2	2					2
3. Методологія наукового дослідження	8	4	2			2	3	1				2
4. Поняття процесу наукового дослідження	6	2	2			2	5	2	1			2
5. Наукові підходи економічних досліджень	6	4				2	2					2
Разом за змістовним модулем 1	30	14	6			10	13	4	1			8
Змістовний модуль 2. Організація наукового дослідження												
6. Інформаційне забезпечення наукового дослідження	6	2	2			2	3	1				2

7. Загальні методи наукових досліджень	6	2			4	3	1				2	
8. Спеціальні методи економічних досліджень	8	4	2		2	2					2	
9. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях	6	2	2		4	1		1				
10. Організація наукового дослідження (на рівні дипломної роботи)	6	2			4	2					2	
Разом за змістовним модулем 2	30	12	6		20	11	2	1			8	
Контрольна робота:						36				36		
Індивід. завдання	30				30	30				30		
Усього годин	90	26	12		30	22	90	6	2		66	16

3 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Методологія і процес наукового дослідження.

Тема 1. Наука як продуктивна сила

Предмет, сутність науки та її головна функція. Наука як динамічна система знань. Сучасна система наукових знань. Поглиблення інтеграції суспільних, природничих і технічних наук. Функція науки у формуванні економіки знань. Класифікація наук. Три групи галузей знання – природничі, технічні та суспільні. Взаємозв'язок між ними. Підходи до класифікації наук: методологічний, гносеологічний, логічний. Мета і завдання

фундаментальних та прикладних наук. Науково-технічний потенціал України. Наукові кадри та їхня зайнятість. Види і форми науково-дослідної роботи студентів і аспірантів.

Тема 2. Формування вченого як носія наукових знань

Середовище формування вченого і використання ресурсу знань. Передумови активізації процесу впровадження у виробництво вже отриманих знань. Функції інтелектуального потенціалу суспільства. Розвиток творчих здібностей та особистісні риси працівника науки. Зовнішні і внутрішні мотиви, що зумовлюють прагнення людини до наукової діяльності. Особливості розумової праці та її організації. Основні психологічні риси діяльності вчених. Критичне осмислення досягнень науки.

Тема 3. Методологія наукового дослідження

Основи теорії наукового пізнання. Методологія наукового дослідження у широкому і вузькому розумінні. Принципи наукової методології: універсального взаємозв'язку, діалектичної суперечності, єдності якісного і кількісного, діалектичного заперечення та відбиття. Складові методології наукового дослідження. Класифікація наукових досліджень. Методи наукового пізнання. Поняття методу. Види та рівні методів.

Тема 4. Поняття процесу наукового дослідження

Сутність процесу наукового дослідження, його рівні, структура та основні етапи здійснення. Обґрунтування теми (проблеми) наукового дослідження. Об'єкт і предмет наукового дослідження.. Вибір емпіричної бази наукового дослідження. Послідовність виконання наукових досліджень. Основні прийоми наукових узагальнень, формування висновків і рекомендацій за результатами досліджень. Формування положень наукової новизни. Наукова стаття як форма апробації наукового дослідження. Вимоги до наукових статей на сучасному етапі.

Тема 5. Наукові підходи економічних досліджень

Проблемний підхід у науці. Сутність підходу та його призначення. Інструментарій вибору методів дослідження. Концептуальний підхід. Розуміння концепції. Різновиди концепції. Структура процесу формування концепції та програм розвитку

соціально-економічної системи. Етапи розробки концепції розвитку соціально-економічної системи. Програмно-регіональний підхід. Поняття комплексної програми. Потреби, що зумовлюють розробку комплексних регіональних програм. Схема розробки комплексної програми. Системний підхід. Принципи використання системного підходу. Інші підходи економічних досліджень.

Змістовий модуль 2. Організація наукового дослідження

Тема 6. Інформаційне забезпечення наукового дослідження

Поняття «Наукова інформація» та її функції. Класифікація джерел інформаційного забезпечення, носії інформації. Види наукових документів і наукової інформації. Загальні підходи та принципи формування інформаційного забезпечення наукового дослідження. Характеристика і класифікація наукових літературних джерел. Пошук наукової інформації у мережі Інтернет. Автоматизовані технології отримання наукової інформації. Обробка наукових літературних джерел. Методи аналізу і обробки первинної статистичної інформації. Інформаційні ресурси і технології в науковому дослідженні.

Тема 7. Загальні методи наукових досліджень

Поняття та базові характеристики методів наукових досліджень. Основні групи загальних методів. Обґрунтування вибору методу наукового дослідження. Методи емпіричних досліджень. Методи теоретичного дослідження. Економіко-статистичний аналіз. Логічні закони і правила. Закон тотожності. Закон протиріччя. Закон виключеного третього. Закон достатньої підстави. Умовиводи: індуктивні, дедуктивні, зроблені за аналогією. Правила аргументації.

Тема 8. Спеціальні методи економічних досліджень

Методи збору та узагальнення інформації. Методи спостереження та збору даних. Методи вибіркового спостереження. Методи групування. Таблично-графічні методи.

Методи за видами економічного аналізу. Методи інформаційно-логічного аналізу. Методи детермінованого (функціонального) факторного аналізу. Методи стохастичного (кореляційного) факторного аналізу.

Нормативний метод. Методи прогнозування. Методи моделювання. Сітьовий метод. Евристичні методи.

Тема 9. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях

Бібліотека – інтелектуальний центр наукових досліджень. Історія розвитку бібліотек в Україні. Бібліографічні джерела економічної інформації. Статистичні матеріали, науково-дослідна література, навчальна література, науково-популярна література, практичні посібники, довідкова література.

Структура й організація економічної бібліографії. Бібліографічні покажчики: загальноекономічні, галузеві, тематичні, персоналії. Види друкованих творів: бібліографічний запис, реферат.

Інформаційно-пошукові мови бібліографічних фондів. Індексування наукової інформації у довідково-інформаційних фондах. Універсальна десяткова класифікація (УДК). Кодові позначення індексу знань та їх найменування. Систематичний та алфавітний каталоги. Алфавітно-цифрова класифікаційна система з економічної літератури JEL classification codes.

Тема 10. Організація наукового дослідження (на рівні дипломної роботи)

Основи наукової організації дослідного процесу. Поняття кваліфікаційної наукової роботи. Особливості її структури, змісту і вимог відповідно рівня наукового дослідження. Вибір та обґрунтування теми дипломної роботи. План дипломної роботи: основні вимоги і структура.

Наукове керівництво дипломною роботою. Стандартні вимоги щодо оформлення дипломних робіт. Процедура рецензування і підготовки до захисту робіт. Зміст процедури захисту і порядок здійснення публічного захисту дипломної магістерської роботи.

Систематизація результатів економічного дослідження. Види систематизації результатів дослідження та їх зміст. Науковий реферат. Інформативний реферат. Монографія. Дисертація.

Бібліографічний опис джерел, використаних у науковому дослідженні. Приклади бібліографічного опису джерел.

4 ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Семінарське заняття 1

на тему: «Основи наукознавства»

2 години

Питання для обговорення

- 1 Поняття, зміст і функції науки.
- 2 Наукознавство. Характеристика основних розділів наукознавства.
- 3 Наука як система знань. Структура і класифікація науки.
- 4 Нормативні документи про наукову діяльність.
- 5 Дипломна робота та основні вимоги до її підготовки.

Самостійна робота

Практичне завдання

Підготувати доповідь на тему:

«Виникнення науки та її еволюція»

«Сучасні найбільш вагоміші досягнення науки у світі»

«Класифікація наук Державною атестаційною комісією (ДАК) України»

«Розвиток науки в НУ «Запорізька політехніка»»

Вправи

- 1 Визначте місце маркетингу в структурі та класифікації науки.
- 2 Хто адмініструє розвиток науки в країні, регіоні, області, місті, ВНЗ, на факультеті, на кафедрі: склади порівняльну таблицю (суб'єкт управління наукою, функції, відповідальний орган, результати...).

3 Ознайомитися з науковою темою кафедри та визначити власний напрям дослідження у контексті кафедральної тематики.

4 Завершити вибір теми дипломної роботи. Обговорити з науковим керівником, розробити й презентувати план дипломної роботи.

Тестові завдання

1 При проведенні студентом науково-дослідної роботи, які види та форми наукової діяльності можна виділити?

- а) науковий пошук;
- б) науковий семінар;
- в) дипломна робота;
- г) всі відповіді вірні.

2 На який кінцевий результат націлені планування, облік та контроль науково-дослідної роботи студента?

- а) успішне закінчення вищого навчального закладу та отримання диплома;
- б) вивчення методології науково-дослідної роботи і отримання навиків для використання методології в практичній та науковій діяльності;
- в) отримання навичок у практичній діяльності;
- г) правильна відповідь відсутня.

3 Що означає термін «наукознавство»?

- а) вчення о загальних закономірностях розвитку та формування науки, як системи знань;
- б) пізнання об'єктивного світу для його пізнання і за можливістю вдосконалення;
- в) систематизація теоретичних та практичних знань;
- г) всі відповіді вірні.

4 Які методи наукових досліджень відносяться до загальнонаукових?

- а) формалізація;
- б) документалістика;

- в) індукція;
- г) експеримент.

5 Які методи наукових досліджень відносяться до емпіричних?

- а) дедукція;
- б) розрахунково-аналітичний;
- в) конкретизація;
- г) аналіз.

6 До якої стадії науково-дослідного процесу відноситься конкретизація?

- а) організаційна;
- б) дослідна;
- в) узагальнююча;
- г) реалізація результатів дослідження.

7 Якому терміну відповідає наступне визначення «... - це процес чи явище, яке породжує проблемну ситуацію»?

- а) предмет дослідження;
- б) ціль дослідження;
- в) актуальність дослідження;
- г) об'єкт дослідження.

8 Що таке «ефект дослідження»?

- а) результат дослідження;
- б) процес, у якому задіяний студент під час проведення ним наукового дослідження;
- в) сукупність отриманих наукових, економічних та соціальних результатів;
- г) правильна відповідь відсутня.

9 Що є одним з критеріїв ефективності науково-дослідної роботи?

- а) Об'єм наукової продукції, який вимірюється загальною кількістю або середнім числом публікацій;
- б) сучасність та актуальність теми, що розглядається у науковій праці;
- в) можливість використання на практиці розроблених методик, рекомендацій;

г) запрошення на різноманітні семінари, конференції.

10 Які джерела інформації не використовують при написанні науково-дослідних робіт?

- а) законодавство;
- б) наукова література;
- в) статистика;
- г) чутки.

Семінарське заняття 2

**на тему: «Основні методологічні положення
наукових досліджень»**

2 години

Питання для обговорення

- 1 Місце теорії в наукових дослідженнях.
- 2 Поняття методології в широкому та вузькому розумінні.
- 3 Методи наукового пізнання.
- 4 Рівні методів наукових досліджень.
- 5 Діалектичні положення в економічних дослідженнях.

Самостійна робота

Тестові завдання

1 Методологія – це:

- а) філософське вчення про методи пізнання;
- б) спосіб усвідомлення побудови науки і методів її роботи;
- в) сукупність принципів, методів, прийомів та процедур дослідження;
- г) економічний процес.

2 Теорія – це:

- а) цілісне уявлення про закономірності та істотні зв'язки певної діяльності;
- б) комплекс поглядів, уявлень, ідей, спрямованих на тлумачення і пояснення певних явищ;
- в) найвища форма узагальнення і систематизації знань;
- г) комплекс визначальних ідей, принципів.

3 Під концепцією розуміють:

- а) комплекс визначальних ідей, принципів;
- б) комплекс положень, пов'язаних загальною вихідною ідеєю;
- в) початковий етап наукового обґрунтування розвитку соціально-економічної системи;
- г) економічний процес.

Семінарське заняття 3

на тему: «Процес наукового дослідження»

2 години

Питання для обговорення

- 1 Поняття процесу наукового дослідження, його рівні, структура, класифікація та основні етапи здійснення.
- 2 Обґрунтування проблеми наукового дослідження.
- 3 Об'єкт і предмет наукового дослідження.
- 4 Вибір емпіричної бази наукового дослідження.
- 5 Наукова стаття як форма апробації наукового дослідження.
- 6 Формування положень наукової новизни.

Самостійна робота

Практичне завдання

Підготувати наукову статтю для публікації у фаховому виданні України із дотриманням сучасних вимог.

Вправи

1 Визначити об'єкт, предмет і завдання дослідження за зразками наукових монографій і статей професорсько-викладацького складу кафедри.

2 Провести наукову дискусію на обрану тему.

Семінарське заняття 4

на тему: «Інформаційне забезпечення наукового дослідження»

2 години

Питання для обговорення

1 Поняття «Наукова інформація» та її функції.

2 Загальні підходи та принципи формування інформаційного забезпечення наукового дослідження.

3 Пошук наукової інформації у мережі Інтернет. Автоматизовані технології отримання наукової інформації.

4 Методи аналізу і обробки первинної статистичної інформації.

5 Інформаційні ресурси і технології в науковому дослідженні.

Самостійна робота

Практичні завдання

1 Підготувати доповідь на тему:

«Пошук, накопичення та опрацювання наукової інформації»

2 Провести пошук статистичної інформації за темою дослідження на сайті Держкомстат України або Управління статистики Запорізької області.

Семінарське заняття 5

на тему: «Методи наукових досліджень в економіці»

2 години

Питання для обговорення

- 1 Методи збирання і узагальнення інформації.
- 2 Методи за видами економічного аналізу.
- 3 Нормативний метод.
- 4 Наукове прогнозування як метод дослідження.
- 5 Обґрунтування вибору методу наукового дослідження.

Самостійна робота

Практичне завдання

Написати обґрунтування вибору методів дослідження в магістерській роботі.

Вправи

- 1 Ідентифікувати з наукової літератури приклади наукової гіпотези, доказу, тези, аргументу, парадоксу.
- 2 У відповідності до обраної теми наукового дослідження визначити наукову гіпотезу магістерської роботи.

Тестові завдання

- 1 Завдання дослідника полягає у:
 - а) визначенні факторів, які впливають на об'єкт дослідження;
 - б) відборі і зосередженні зусиль на найсуттєвіших факторах;
 - в) обидва варіанти.

- 2 Загальнонаукові методи дослідження ґрунтуються на:
 - а) методах філософії;
 - б) економічній теорії;
 - в) статистичних даних.

- 3 Метод – це:
 - а) спосіб дослідження явищ, який визначає планомірний підхід до вивчення їх наукового пізнання та встановлення істини;
 - б) інструментарій, який використовується при дослідженні;
 - в) сукупність організаційних, методичних і технічних прийомів.

- 4 Розрізняють такі методи:
 - а) загальнонаукові та емпіричні;
 - б) загальнонаукові та конкретно-наукові;
 - в) конкретно-наукові і теоретичні.

- 5 До загальнонаукових методів належать:
 - а) моделювання і конкретизація;
 - б) експеримент і спостереження;
 - в) формалізація та гіпотетичний метод.

- 6 Аксиоматична теорія:
 - а) існує поза системою наукового знання;
 - б) входить до ширших знань, у яких аксіоми можуть бути доведені, як теореми;
 - в) пов'язана з іншими теоріями.

- 7 Істинність аксіоми:
 - а) обґрунтовується практичним положенням системи в цілому;
 - б) обґрунтовується практичним положенням окремої частини системи;
 - в) обґрунтовується теоретичною інформацією в певному дослідженні.

- 8 Гіпотеза – це:
 - а) положення, яке використовується для доведення тези;

- б) наукове припущення;
 - в) визначення методів дослідження і системи доказів.
- 9 У структурі доказів виділяють:
- а) тезу і аргумент;
 - б) аргумент і форму доказу;
 - в) тезу, аргумент, форму доказу.
- 10 Скільки стадій проходить процес розвитку гіпотези у наукових дослідженнях:
- а) 7;
 - б) 2;
 - в) 4

Семінарське заняття 6

на тему: «Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях»

2 години

Питання для обговорення

- 1 Бібліографічні джерела економічної інформації.
- 2 Структура й організація економічної бібліографії.
- 3 Що таке бібліографічний запис і реферат?
- 4 Інформаційно-пошуковий апарат бібліотек: універсальна десяткова класифікація (УДК).
- 5 Використання тематичного класифікатора Journal of Economic Literature (JEL) для визначення тематики публікацій з економіки.

Самостійна робота

Практичні завдання

1 Підготувати доповідь на тему:

«Історія розвитку бібліотек в Україні»

«Універсальна десяткова класифікація УДК: «читання» і пошук економічної інформації»

2 Уточнити бібліографічні покажчики по дипломній роботі: загальноекономічні, галузеві, тематичні, персоналії.

3 Опрацювати та представити у письмовому вигляді інформаційні джерела по темі дипломної роботи за систематичним та алфавітним каталогами.

Вправи

1 Екскурсія до відділу бібліографії бібліотеки. Ознайомлення з особливістю роботи відділу. Відвідання зали каталогів університетської бібліотеки та нових надходжень літератури.

2 Визначити УДК, JEL по власним статтям та по дипломній роботі.

Тестові завдання

1 Обов'язкові елементи оформлення матеріалів:

- а) відомості про авторів; заголовок статті;
- б) підзаголовочні дані (відомості, що пояснюють заголовок статті), якщо вони є; основний текст статті; пристатейна бібліографія;
- в) ілюстрації; додатки; рецензія; анотація. Рукопис повинен бути підписаний усіма авторами;
- г) усі вище перелічені елементи є обов'язковими.

2 Заголовок статті має бути:

- а) коротким, без ускладненої термінології псевдонаукового характеру;
- б) розгорнутим, максимально передаючим зміст статті;
- в) має починатися зі слів: «До питання...», «До проблеми...», «Деякі питання...», «Дослідження питання...»

3 Анотація, незалежно від того, якою мовою написана стаття, подається:

- а) українською;

- б) англійською;
- в) українською та англійською мовами;
- г) іншою європейською мовою.

4 Відзначте правильний приклад посилання на джерело у переліку використаних джерел:

- а) [6] ТНПР. – №4. – К.:Академія, 2020. – С.66-71. Дорона М.С. Автоматизація робіт в установах ;
- б) [6] Дорона М.С. Автоматизація робіт в установах // ТНПР. – №4. – К.:Академія, 2020. – С.66-71. ;
- в) Автоматизація робіт в установах Дорона М.С. // ТНПР. – №4. – К.: Академія, 2020. – С.66-71.
- г) Коломосьць О.О., Колпаков В.В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. *Право України*. 2020. № 5. С. 71-79.

5 Що з переліченого є основною вимогою до укладання списку використаних джерел?

- а) список обов'язково має бути укладено в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- б) однотипне оформлення та дотримання чинного державного стандарту на бібліографічний опис творів друку;
- в) список обов'язково має бути укладено у хронологічному порядку.

6 Бібліографічний опис – це:

- а) сукупність бібліографічних відомостей про документ, його складову частину чи групу документів, які наведені за певними правилами, необхідні та достатні для загальної характеристики й ідентифікації документу;
- б) короткий зміст документа;
- в) анотація та список використаних джерел.

7 Кожну ділянку бібліографічного опису розділяють:

- а) комою(,) або комою та тире (-,);
- б) крапкою з комою (,);
- в) крапкою та тире (.-) або крапкою (.).

8 Бібліографічний опис складається з:

- а) інформації про автора (чи авторів) та назви твору;
- б) зазначення виду видання (перевидання чи переклад), місця видання, видавця, року видання та обсягу публікації;
- в) інформації про автора (чи авторів) та назви твору, зазначення виду видання (перевидання чи переклад), місця видання, видавця, року видання та обсягу публікації.

9 Чи потрібно вказувати в бібліографічному описі дані про наукові ступені, вчені та почесні звання, титули, посаду, місце праці, членство у наукових товариствах чи академіях?

- а) потрібно;
- б) потрібно вказувати лише наукові ступені;
- в) непотрібно.

10 Що уточнюють у бібліографічному описі після назви документа?

- а) дані про переклад;
- б) відомості про видання;
- в) дані про обсяг публікації.

5 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота магістранта (СРМ) – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Метою СРМ є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у магістрантів *самостійності як риси характеру*, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації. В ході самостійної роботи магістрант має перетворитися в активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Всі завдання СРМ поділяються на обов'язкові та вибіркові. До **обов'язкових** належать завдання, які всі магістранти повинні виконати обов'язкового під час опанування даної дисципліни. До

вибіркових належать альтернативні завдання, серед яких кожен магістрант може вибрати завдання на власний розсуд з тим, щоб набрати необхідну кількість балів.

Основними видами *обов'язкових завдань* СРМ під час вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є:

- вивчення обов'язкової та додаткової літератури, текстів лекцій тощо;
- підготовка та проведення лекції з будь-якої навчальної дисципліни освітнього ступеня «бакалавр»;
- виконання та друк наукової статті у фаховому виданні;
- виконання, доповідь та друк тез виступу на наукових конференціях.

Основними видами вибіркових завдань СРМ є вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання та написання реферату, есе, а також участь у конференціях, конкурсах, олімпіадах, які передбачають апробацію творчих напрацювань студентів.

Обов'язкове індивідуальне завдання – підготовка наукової статті для публікації у фаховому журналі України згідно сучасних вимог.

6 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

- 1 Предмет, сутність та головна функція науки.
- 2 Наука як система знань.
- 3 Класифікація видів наукової діяльності.
- 4 Науково-технічний потенціал України.
- 5 Функції інтелектуального потенціалу суспільства.
- 6 Розвиток творчих здібностей та особистісні риси працівника науки.
- 7 Основи теорії наукового пізнання.
- 8 Методологія наукового дослідження у широкому і вузькому розумінні.
- 9 Принципи наукової методології: універсального взаємозв'язку, діалектичної суперечності, єдності якісного і кількісного, діалектичного заперечення та відбиття.
- 10 Складові методології наукового дослідження.

- 11 Класифікація наукових досліджень.
- 12 Поняття методу. Види методів наукового пізнання.
- 13 Рівні методів наукового пізнання.
- 14 Сутність процесу наукового пізнання.
- 15 Структура процесу наукового дослідження та основні етапи здійснення.
- 16 Обґрунтування теми (проблеми) наукового дослідження.
- 17 Вибір емпіричної бази наукового дослідження.
- 18 Основні прийоми наукових узагальнень, формування висновків і рекомендацій за результатами досліджень.
- 19 Вимоги до наукових статей на сучасному етапі.
- 20 Проблемний підхід у науці, його сутність та призначення.
- 21 Концептуальний підхід. Різновиди концепції.
- 22 Програмно-регіональний підхід.
- 23 Системний підхід.
- 24 Поняття «Наукова інформація» та її функції.
- 25 Класифікація джерел інформаційного забезпечення і наукової інформації.
- 26 Загальні підходи та принципи формування інформаційного забезпечення наукового дослідження.
- 27 Пошук наукової інформації у мережі Інтернет. Автоматизовані технології отримання наукової інформації.
- 28 Класифікація і характеристика наукових видань.
- 29 Інформаційні ресурси і технології в науковому дослідженні.
- 30 Поняття та базові характеристики методів наукових досліджень.
- 31 Основні групи загальних методів.
- 32 Методи емпіричних досліджень.
- 33 Методи теоретичного дослідження.
- 34 Економіко-статистичний аналіз.
- 35 Логічні закони і правила.
- 36 Правила аргументації.
- 37 Універсальна десятикова класифікація (УДК).
- 38 Алфавітно-цифрова класифікаційна система з економічної літератури JEL classification codes.
- 39 Організація роботи з науковою літературою.
- 40 Методи спостереження та збору даних.

- 41 Методи вибіркового спостереження.
- 42 Методи групування.
- 43 Таблично-графічні методи.
- 44 Методи інформаційно-логічного аналізу.
- 45 Методи детермінованого (функціонального) факторного аналізу.
- 46 Методи стохастичного (кореляційного) факторного аналізу.
- 47 Нормативний метод.
- 48 Методи прогнозування.
- 49 Методи моделювання.
- 50 Евристичні методи.

7 КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ

Варіант 1

- 1. Предмет, сутність та головна функція науки.
- 2. Вибір емпіричної бази наукового дослідження.
- 3. Економіко-статистичний аналіз.

Варіант 2

- 1. Наука як система знань.
- 2. Основні прийоми наукових узагальнень, формування висновків і рекомендацій за результатами досліджень.
- 3. Логічні закони і правила.

Варіант 3

- 1. Класифікація видів наукової діяльності.
- 2. Проблемний підхід у науці, його сутність та призначення.
- 3. Правила аргументації.

Варіант 4

- 1. Науково-технічний потенціал України.
- 2. Концептуальний підхід. Різновиди концепції.
- 3. Універсальна десяткова класифікація (УДК).

Варіант 5

1. Функції інтелектуального потенціалу суспільства.
2. Програмно-регіональний підхід.
3. Алфавітно-цифрова класифікаційна система з економічної літератури JEL classification codes.

Варіант 6

1. Розвиток творчих здібностей та особистісні риси працівника науки.
2. Системний підхід.
3. Методи спостереження та збору даних.

Варіант 7

1. Основи теорії наукового пізнання.
2. Поняття «Наукова інформація» та її функції.
3. Методи спостереження та збору даних.

Варіант 8

1. Методологія наукового дослідження у широкому і вузькому розумінні.
2. Класифікація джерел інформаційного забезпечення і наукової інформації.
3. Методи вибіркового спостереження.

Варіант 9

1. Принципи наукової методології: універсального взаємозв'язку, діалектичної суперечності, єдності якісного і кількісного, діалектичного заперечення та відбиття.
2. Загальні підходи та принципи формування інформаційного забезпечення наукового дослідження.
3. Методи групування.

Варіант 10

1. Складові методології наукового дослідження.
2. Пошук наукової інформації у мережі Інтернет. Автоматизовані технології отримання наукової інформації.
3. Таблично-графічні методи.

Варіант 11

1. Класифікація наукових досліджень.
2. Класифікація і характеристика наукових видань.
3. Методи інформаційно-логічного аналізу.

Варіант 12

1. Поняття методу. Види методів наукового пізнання.
2. Інформаційні ресурси і технології в науковому дослідженні.
3. Методи детермінованого (функціонального) факторного аналізу.

Варіант 13

1. Рівні методів наукового пізнання.
2. Поняття та базові характеристики методів наукових досліджень.
3. Методи стохастичного (кореляційного) факторного аналізу.

Варіант 14

1. Сутність процесу наукового пізнання.
2. Основні групи загальних методів.
3. Методи прогнозування.

Варіант 15

1. Структура процесу наукового дослідження та основні етапи здійснення.
2. Методи емпіричних досліджень.
3. Методи моделювання.

Варіант 16

1. Обґрунтування теми (проблеми) наукового дослідження.
2. Методи теоретичного дослідження.
3. Евристичні методи.

8 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

За окремими формами контролю знань студентів з дисципліни застосовуються критерії оцінювання, подані в таблиці 8.1. Отриманий

рівень знань студента з усіх видів виконуваних робіт з дисципліни (теоретична підготовка, практична робота, самостійна робота) оцінюється 100-бальною шкалою та визначається «зараховано» або «не зараховано».

Таблиця 8.1 - Критерії оцінювання знань студентів за формами контролю

Форми контролю/критерії оцінювання	Бальна шкала оцінок знань			
	«Відмінно» (90-100)	«Добре» (75-89)	«Задовільно» (60-74)	«Незадовільно» (д о 6 0)
1	2	3	4	5
УСНЕ ОПИТУВАННЯ				
Повнота відповіді	повна	повна	неповна	часткова, відсутня
Глибина і різносторонність знань	достатні	належні	задовільні	відсутні
Системність і логіка викладення матеріалу	систематизоване, логічне	логічне	відсутні	відсутні
Ступінь ознайомлення з основними методичними розробками, законодавством та уміння їх використовувати при відповіді	високий, використовуються при відповіді	достатній, використовуються при відповіді	належний, частково використовуються при відповіді	відсутній
Уміння узагальнювати викладений матеріал	обґрунтовані висновки	недостатньо обґрунтовані висновки	частково обґрунтовані висновки	відсутність висновків
ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ				
Знання методики розв'язання	глибокі	належні	недостатні	відсутні

Продовження таблиці 8.1

1	2	3	4	5
Володіння алгоритмом розв'язку	самостійність розрахунків	недостатня самостійність розрахунків	здійснення розрахунків за допомогою викладача	відсутня самостійність розрахунків
Правильність і повнота розрахунків	правильні та повні	правильні, неповні	частково правильні, неповні	неправильні, неповні
Наявність узагальнених висновків	наявні, обґрунтовані	наявні	наявні частково	відсутні
ПРОГРАМОВАНИЙ КОНТРОЛЬ (ЗАЛІКОВІ ПИТАННЯ)				
Правильність і повнота відповіді	повна, правильна	повна, частково неправильна	неповна, частково правильна	неповна, неправильна
Чіткість відповіді (наявність чи відсутність виправлень)	чітка, без виправлень	наявність незначних виправлень	наявність виправлень	нечітка
Наявність помилок	відсутні	наявність незначних помилок	значні помилки	значні помилки

Підсумкова оцінка визначається як середня двох контролів за перший та другий змістовні модулі.

Студент також може отримати оцінку за результатами здачі заліку. Підчас складання заліку студент відповідає письмово на два питання у заліковому білеті. За кожен правильну відповідь отримує 30 балів. Також обов'язковою є підготовка наукової статті (до 40 балів) для студентів денного відділення та контрольної роботи (до 40 балів) для студентів заочного відділення.

9 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

- 1 Антошкіна Л.І., Стеченко Д.М. Методологія економічних досліджень: підручник. К.: Знання, 2015. 311 с.
- 2 Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень. К.: АБУ, 2002. 480 с.
- 3 Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. К.: Центр навч. літ-ри, 2004. 212 с.
- 4 Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посібник; за ред. А.А.Мазаракі. К.: Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 280 с.
- 5 Макогон Ю.В., Пилипенко В.В. Основи наукових досліджень в економіці: навч. посібник. Донецьк: Альфа-прес, 2007. 144 с.
- 6 Пилипчук М.І., Григор'єв А.С., Шостак В.В. Основи наукових досліджень : підручник. К.: Знання, 2007. 270 с.

Додаткова

- 1 Здобувачу наукового ступеня: метод. рекомендації / Упоряд. С.В. Сьомін. К.: МАУП, 2002. 184 с.
- 2 Воротіна Л.І. Кандидатська дисертація: методика написання і захисту: посібник для аспірантів і здобувачів наукового ступеня / Л.І.Воротіна, В.Є.Воротін, С.О.Гуткевич. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 76 с.
- 3 Наринян А.Р., Поздеев В.А. Основы научных исследований: учеб. пособие. К.: Изд-во Европ. ун-та, 2002. 110 с.
- 4 Баскаков А.Я., Туленков Н.В. Методология научного исследования: учеб. пособие. К.: МАУП, 2002. 216 с.
- 5 Методы исследований и организация экспериментов / Под ред. проф. К.П. Власова. Х.: Издательство «Гуманитарный центр», 2002. 256 с.
- 6 Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради / Автор-упорядник Л.А. Пономаренко. К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», Видавництво «Толока», 2001. 80 с.
- 7 Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с.

8 Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. К.: Кондор, 2003. 192 с.

9 Мочерний С.В. Методологія економічного дослідження. Л.: Світ, 2001. 419 с.

10 Пілюшенко В.Л., Шкрабак І.В., Славенко Е.І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навч. посібник. Київ: Лібра, 2004. 344 с.

11 Тормоса Ю.Г. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 76 с.

12 Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: посібник К.: Академвидав, 2004. 208 с.

13 Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник, 4-те вид., випр. і доп. К.: Знання, 2004. 307 с.

Інтернет-ресурси (електронні бібліотеки)

1 Wiley online library

2 Бібліотека наукових праць JSTOR

3 Інформаційний центр навчальних ресурсів (The Education Resources Information Center, ERIC)

4 twirpx.com

Інформаційні ресурси

1 Міжнародний бібліографічний стандарт APA [Електронний ресурс]. URL: www.bibme.org/citation-guide/APA/book.

2 Алфавітно-цифрова класифікаційна система з економічної літератури JEL classification codes [Електронний ресурс]. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/JEL%20classification%20ukr.pdf>